

Bepanting op speelplekken

Richtlijnen voor beplantingskeuze



Karlijn van der Laan
Maart 2009

Inhoudsopgave

1. Inleiding	
1.1 Aanleiding	5
1.2 Doel van de notitie	5
1.3 Leeswijzer	5

Deel A; Inventarisatie

2. Samenvatting van het inventarisatieproces	
2.1 Beleid en wet- en regelgeving	9
2.2 Speelplekken	9
2.3 Groen op speelplekken	10

Deel B; Richtlijnen beplanting en beheer

3. Visie op beplanting op speelplekken	15
4. Welke beplanting waar?	
4.1 Beplantingsvorm	17
4.2 Randvoorwaarden aan de beplantingssoort	17
4.3 Beplantingslijst	18
5. Aanleg en beheer van de beplanting	
5.1 Aanleg	19
5.2 Onderhoud bijzondere elementen en bevorderen spelmogelijkheden	19
5.3 Toezicht	21

Deel C; Bijlage inventarisatie

6. Beleid en wet- en regelgeving	
6.1 Landelijke wet- en regelgeving	25
6.2 Landelijk beleid	25
6.3 Wet- en regelgeving gemeente Deventer	25
6.4 Beleid gemeente Deventer	26
7. Speelplekken	
7.1 Soorten speelplekken	29
7.2 Functies en doel van speelplekken	30
7.3 Veiligheid op speelplekken	31
7.3.1 Technische veiligheid	31
7.3.2 Sociale veiligheid	31
8. Groen op speelplekken	
8.1 De functie van groen	33
8.2 Functies van beplanting op speelplekken	34
8.2.1 Ruimtelijke opbouw	34
8.2.2 Speelwaarde van de beplanting	34
8.2.3 Natuurbeleving	35
8.2.4 Schermfunctie	36
Literatuurlijst	37

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In de gemeente Deventer liggen veel verschillende speelterreinen, met ieder een eigen inrichting. In het speelruimtebeleidsplan staat beschreven hoe er met deze speelgelegenheden om gegaan dient te worden. Wat voor soort speelterrein moet er komen? Waar worden ze geplaatst? Hoe groot moeten ze worden? Welke inrichting is gewenst? Het zijn allemaal vragen die beantwoord worden in het speelruimtebeleid. Wat niet aan de orde komt, maar wat zeker zo belangrijk is, is de beplanting op en rondom de speelplekken. Helemaal nu groene speelplekken door steeds meer partijen als zeer belangrijk worden ervaren. Maar niet alleen de beplanting op de zogenaamde 'natuurspeelplekken' verdient de aandacht. Over de toepassing van al het groen op alle speelplekken moet goed worden nagedacht voor een optimale inrichting en gebruik van het speelterrein. Momenteel wordt de beplantingskeuze bepaald en afgewogen door de ontwerper van het project en is dus zeer persoonlijk.

In het kader van het project buurtspeelplannen 2004-2014 worden bepaalde speelplekken in 2009 opgeknapt. Initieel bestond het project buurtspeelplannen alleen maar uit het vervangen van toestellen die niet meer aan de veiligheidseisen voldeden. Uit voorgaande jaren is gebleken dat bij veel speelplekken een integrale aanpak (groen, bestrating, straatmeubilair) wenselijk is. Om deze reden is in 2007 en 2008 budget vrijgemaakt voor kleine aanpassingen in het groen rondom speelplekken.

Uit ervaringen uit 2008 bleek dat de huidige aanpak vanuit het projectteam soms te kort schiet. Er spelen inrichtingsvraagstukken en er ontbreekt een visie rondom de inrichting van een speelplek. Mede hierdoor is het soms niet mogelijk bewoners helder uit te leggen waarom we tot bepaalde inrichting zijn gekomen. Om deze reden is door de afdeling voorbereiding gevraagd uitspraak te doen over voorgaande aspecten.

In de notitie moeten dus de verschillende aspecten met betrekking tot beplanting beschreven worden. De notitie is van toepassing op nieuw te realiseren speelplekken en op speelplekken die aan herinrichting onderhevig zijn.

1.2 Doel van de notitie

De doelstelling is de rode draad voor het opstellen van de notitie. Het doel wat de gemeente Deventer hiervoor voor ogen heeft 'beplanting op en rondom speelplekken' is;

“Een plan waarin onderbouwde richtlijnen staan voor beplanting op en rondom speelplekken binnen de gemeente Deventer.”

Om dit doel te realiseren, is er de centrale vraag geformuleerd. Aan het eind van het onderzoek moet antwoord gegeven zijn op deze vraag. De centrale vraag voor dit onderzoek luidt;

“Welke beplanting kan het best worden toegepast bij het realiseren van speelplekken, hierbij rekeninghoudend met functies van speelplekken en de beplanting, om de kwaliteit van de speelplekken te vergroten en te waarborgen?”

1.3 Leeswijzer

Om deze centrale vraag te kunnen beantwoorden is enig onderzoek vereist. Om de notitie goed, makkelijk en snel te gebruiken is deze opgedeeld in drie delen.

In deel A is een korte samenvatting van het inventarisatieproces weergegeven. Zo is duidelijk waar de visie en richtlijnen op gebaseerd zijn. Deze visie en richtlijnen staan beschreven in deel B. Ook wordt er in dit deel aandacht besteed aan de aanleg en het beheer van de beplanting. Tot slot is in deel C de uitgebreide achtergrond informatie te vinden waarop deel B is gebaseerd. Er wordt hier ingegaan op het beleid, de wet- en regelgeving, speelplekken en groen in het algemeen en specifiek op speelplekken.



Samenvatting inventarisatieproces

A; Inventarisatie

2. Samenvatting van het inventarisatieproces

Om een onderbouwd advies te geven over welke beplanting het best kan worden toegepast op een speelplek. Is het van belang verschillende onderwerpen te onderzoeken die hier invloed op hebben. Hieronder is kort weergegeven welke aspecten onderzocht zijn en welke conclusies hieruit voortgekomen zijn. De uitgebreide informatie en de bronnen waarvan deze informatie afkomstig is, is terug te vinden in deel C van deze notitie. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op het beleid, de wet- en regelgeving, speelplekken, groen in het algemeen en groen specifiek op speelplekken.

2.1 Beleid en wet- en regelgeving

Zowel op Europees, landelijk als op gemeentelijk niveau zijn er beleidsstukken en regelgevingen die betrekking hebben op speelplekken, groen of een combinatie daarvan.

Wet- en regelgeving Europees, landelijk en gemeentelijk

Er zijn verschillende wet- en regelgevingen die betrekking hebben op (natuur)speelplekken. In geen van de wetten wordt iets vermeld over richtlijnen voor beplanting op speelplekken. De wetten en regelgevingen zijn;

- Flora en faunawet
- Natuurbeschermingswet
- Boswet
- Gemeentelijke bomenverordening
- WRO
- Woningwet
- Bouwbesluit
- Gemeentelijke bouwverordening
- Bestemmingsplan
- WAS
- Verdrag inzake de rechten van het kind
- NEN-EN 1176-1 (algemene veiligheidseisen bij vallen)
- NEN-EN 1177
- Wet milieubeheer
- Gemeentelijke APV

Beleidsstukken

Landelijk zijn er geen beleidsstukken die richtlijnen geven over beplanting op speelplekken of groen. Wel stimuleert de overheid speelplekken en de realisatie van onder andere speelweides en trapveldjes.

Op gemeentelijk niveau zijn er drie belangrijke beleidsstukken; het groenbeleidsplan, het bomenbeleidsplan en het speelbeleidsplan. Het groenbeleidsplan beschrijft diverse functies met betrekking tot groen en aspecten waaraan groen bijdraagt. Ook worden er enkele speerpunten gegeven.

Het bomenbeleidsplan is een uitwerking van het groenbeleidsplan, hierin staan voornamelijk regelingen en richtlijnen met betrekking tot bomen. De richtlijnen hebben met name betrekking op het planten van bomen, niet direct welke bomen geplant moeten worden. Dit beleidsplan zal dus weinig tot geen invloed hebben op de richtlijnen voor beplanting op speelplekken.

Tot slot het speelbeleidsplan, dit gaat in op het belang van voldoende en veilige speelplekken voor kinderen tot 18 jaar. Er wordt hierin niets beschreven over de beplanting. Binnenkort wordt het speelbeleidsplan herzien, deze notitie zal mee worden genomen bij het opstellen van het nieuwe plan.

2.2 Speelplekken

Deventer heeft in totaal 385 speelplekken verdeeld over 322 formele speelplekken. Naar aanleiding van de buurtspeelplannen uit het speelbeleidsplan zijn deze hersteld of geheel nieuw. Op al deze plekken is in meer of mindere mate beplanting aanwezig. Welke beplanting er komt is nu aan de ontwerper. Om goede richtlijnen op te stellen is het van belang de basis-informatie wat betreft speelplekken te kennen, deze staat hieronder beschreven.

Soorten speelplekken

Er zijn verschillende soorten speelplekken, zowel landelijk als binnen de gemeente wordt hiermee gewerkt. De richtlijnen zullen per soort speelplek verschillen. De soorten speelplekken zijn;

- Formele speelplek
Een aangewezen speelplek die duidelijk herkenbaar is, bij voorbeeld door de aanwezigheid van speeltoestellen.
- Informele speelplekken
Hieronder valt de openbare ruimte die geschikt is om te spelen, bijvoorbeeld parken, groenstroken of een brede stoep.
- Natuurspeelplekken
Dit zijn speelplekken die in het teken staan van de natuur. Op zulke plekken doen kinderen spelenderwijs natuurervaring op. De plekken zijn natuurlijke aangelegd zonder 'standaard' speeltoestellen.

Functies en het doel van speelplekken

Ook de functie en het doel van een speelplek kan bijdragen aan de beplantingskeuze. Over het algemeen hebben speelplekken vier functies namelijk het stimuleren van bewegingsactiviteit, socialisatie, constructieactiviteiten en fantaseren/verkennen, maar bovenal spelen en het genieten van het kind zijn. Deze functies kunnen omgezet worden naar spelvormen, voor het realiseren van deze spelvormen die bepaalde inrichtingseisen opgesteld, beplanting speelt hierbij ook een rol. De spelvormen zijn;

- Bewegingsspel
- Constructiespel
- Rollenspel
- Regel- en wedstrijdspel
- Ontmoeting en/of rust

Naast de functies die hierboven genoemd staan kan een speelplek nog andere doelen nastreven. In veel gevallen dient een speelplek ook als ontmoetingsplek voor volwassenen en ouderen. Ook voor kinderen kan een speelplek nog andere functies vervullen namelijk natuurbeleving, educatie en het leren omgaan met risico's.

Veiligheid op speelplekken

Een van de belangrijkste factoren die bepaald of een speelplek aanslaat in de veiligheid ervan, en dan met name de sociale veiligheid. Hier zijn alleen geen harde richtlijnen voor bekend, terwijl deze er voor de technische veiligheid wel zijn, bijvoorbeeld het WAS.

Sociale veiligheid kan onderverdeeld worden in twee soorten, namelijk subjectieve en objectieve veiligheid. Indirect hebben deze twee soorten veel invloed op elkaar.

Er zijn drie aspecten die invloed hebben op de subjectieve sociale veiligheid; zien en gezien worden, persoonlijke controle en attractiviteit. Om deze aspecten te optimaliseren is het van belang te weten welke onderdelen van de openbare ruimte hier invloed op hebben. Eén van deze onderdelen is het groen. Bij de beplantingskeuze en het toepassen van groen moet hier dus rekening mee worden gehouden. Het belangrijkste punt hierbij is het creëren en waarborgen van zichtbaarheid op speelplekken.

2.3 Groen op speelplekken

Groen wordt over het algemeen steeds belangrijker gevonden, ook op speelplekken. Hierdoor worden ook de natuurspeelplekken steeds populairder. Om de juiste beplanting te kiezen voor het realiseren van bepaalde functies is het noodzakelijk in te zien hoe men groen beleeft, dit verschilt namelijk nogal eens van elkaar. Ook de waarde van groen speelt hierbij een belangrijke rol.

De functies van groen

Groen draagt op verschillende positieve manieren bij op het dagelijks leven. Het gaat hier zowel om punten die betrekking hebben op personen als om algemeen belang, dit zijn de belangrijkste punten;

Bevordert de gezondheid

- Gaat overgewicht tegen
- Sterker op sociaal vlak
- Verbetering luchtkwaliteit
- Bevordert woongenot

Functies van beplanting op speelplekken

Bomen en beplanting kunnen verschillende functies hebben bij de inrichting van speelplekken. Naast dat groen kan dienen voor het algemeen belang zoals beschreven staat bij de waarde van groen en daarbij de esthetische en decoratieve functie kan vervullen. Kan groen op speelplekken een extra functie hebben, gericht op speelplekken. Deze functies zijn op te delen in vier categorieën, hieronder staan de categorieën en de bijbehorende functies.

Ruimtelijke opbouw van een speelplek

- De ruimtelijke opbouw van de speelruimte meebepalen
- Het speelterrein indelen in verschillende ruimtes

Speelwaarde van planten

- De rol vervullen als spelelement,
- Speelgroen en plek om je te verstoppen
- Creatief spelmateriaal bieden zoals bijvoorbeeld takken om een hut mee te bouwen

Natuurbeleving

- De natuurbeleving van kinderen stimuleren
- Het microklimaat verbeteren (valt meer onder algemeen belang)

Schermfunctie

- Als zichtscherm en in mindere mate als geluidsscherm functioneren
- Beschutting tegen wind, zon en regen bieden

Natuurbeleving en groen

Natuur en groen wordt door ieder afzonderlijk individu anders beleefd. Wanneer men als doel heeft het creëren van natuurbeleving is het belangrijk kennis te hebben van hoe men natuur beleefd. Dit is dus vrij lastig. Wel is de natuurbeleving per leeftijdsgroep vast te stellen. Hier wordt alleen gekeken naar de natuurbeleving bij kinderen en jongeren, zij maken immers gebruik van de speelplek. In de jaren '90 heeft professor Margadant een onderzoek gedaan naar de natuurbeelden bij kinderen en jongeren, zijn bevindingen staan hieronder weergegeven.

4 tot 8 jaar → Zij zien groen als gebruiksobject, het zorgt ervoor dat zij in de natuur spelen

8 tot 12 jaar → Alle groene beplanting wordt als natuur gezien, ook dieren en insecten behoren tot de natuur.

13 tot 18 jaar → Natuur wordt door hen onderverdeeld in verschillende soorten natuur. De meeste hebben als beeld levende, ongerepte, zichzelf regulerende natuur zonder invloed van mensen.



Visie



Welke beplanting waar?



Aanleg en beheer



Beplantingslijst

A; Richtlijnen beplanting en beheer

3. Visie op beplanting op speelplekken

Beplanting op speelplekken kan een speelplek positief beïnvloeden wanneer het op de juiste manier wordt toegepast. Dit is dan ook het uitgangspunt van de gemeente Deventer. Door een weloverwogen keuze te maken voor de soortkeuze en hoeveelheid op een speelplek kan de beplanting de toebedeelde functie goed vervullen. Welke functie dit is, is onder andere afhankelijk van het doel van de speelplek.

De gemeente wil met het toepassen van beplanting op speelplekken de speelfunctie vergroten en verbreden. Welke beplanting wordt gekozen is afhankelijk van de functie van de speelplek en van de functie van de beplanting. Daarnaast moeten ook de uitgangspunten die vermeldt staan in het groenbeleidsplan en het bomenbeleidsplan meegenomen worden in deze keuze. Op die manier wordt de beplanting die rondom de speelplek staat integraal onderdeel van de speelplek. Het moet gezien worden als één geheel.

Ook bewonersinitiatieven en meningen van kinderen worden meegenomen bij het ontwerp van een speelplek en het daarbij behorende groen. Zij weten wat er in hun buurt speelt en wat er qua beplanting gemist en gewenst is. Hierdoor zal er meer draagvlak zijn voor de keuze van de beplanting en zal het ook gebruikt worden zoals men bedacht heeft.

Om dit te kunnen realiseren wil de gemeente de ontwerpers en beheerders van de speelplekken en groenelementen stimuleren en ervan bewust te maken hoe belangrijk dit is zodat bovengenoemde aspecten meegenomen worden in hun ontwerp en beheer. Beheerbewust ontwerpen en ontwerpbewust beheren speelt hierbij een belangrijke rol.

Goede beplanting op een speelplek wordt zeer belangrijk gevonden. Belangrijk hierbij is wel dat er goed rekening gehouden moet worden met de eisen waaraan de speelplek nog meer aan moet voldoen, de beplanting mag dit niet tegenwerken.

4. Welke beplanting waar?

Afhankelijk van de factoren soort speelplek, de doelgroep, functie van de beplanting en soort speelvorm die gerealiseerd moet worden op een speelplek kan een afgewogen beplantingskeuze gemaakt worden. Ten aller tijde moet er rekening gehouden worden met sociale veiligheid, dit kan gerealiseerd worden door zichtbaarheid en overzicht te creëren. In welke mate dit gedaan wordt is per situatie afhankelijk.

4.1 Beplantingsvorm

Allereerst moet de beplantingsvorm worden bepaald. Dit gebeurt door afwegingen te maken tussen bovenstaande factoren en in welke mate dit van belang is.

In het tabel 4.1 staat per beplantingsvorm in hoeverre deze geschikt is voor de bovenstaande factoren. (- is niet geschikt, +/- is matig geschikt, + is geschikt, ++ is zeer geschikt)

	soort speelplek			doelgroep			functie beplanting						
	informele speelplek	formele speelplek	natuurlijke speelplek	0-5 jaar	6-12 jaar	12+jaar	ruimtelijke opbouw	speelwaarde	natuurbeleving	afschermen	sier	educatie	leren omgaan met risico's
Bosplantsoen	++	+	++	-	++	++	++	++	++	+	+/-	++	+
Sierheesters	+	+	+	++	++	++	++	-	-	+	++	+/-	+/-
Stekelbeplanting	++	+	++	-	++	++	+/-	-	+	++	-	+/-	++
Bomen	++	++	++	++	++	++	++	+	+	+/-	+	+	+/-
Klimbomen	+	-	++	-	++	+	+	++	-	+/-	+	-	+
Intensief gras	+	++	+/-	++	++	++	-	+	-	-	+/-	-	-
Extensief gras	+	+/-	++	+/-	++	++	-	++	++	-	+/-	++	+
Haag	+	+	+/-	+	+	+	++	+	+/-	++	+	+/-	-
Vaste planten	+	+/-	+/-	+	+/-	+	-	-	-	-	++	-	-
Bollen	+	+/-	+/-	+	+/-	+	-	-	+	-	++	+/-	-

Tabel 4.1 Beplantingsvormen in relatie tot verschillende factoren

4.2 Randvoorwaarden aan de beplantingssoort

Wanneer men weet welke beplantingsvorm men wil gebruiken, moet er een soortkeuze gemaakt worden. Deze keuze kan gemaakt worden op basis van randvoorwaarden die aan de beplanting gesteld wordt. Deze randvoorwaarden hebben betrekking op de aspecten die hieronder vermeld staan. Per randvoorwaarde staat er een korte beschrijving waarmee deze te maken heeft.

De giftigheid van een plant

Op speelplekken wordt nooit beplanting geplaatst die in meer of mindere mate giftig is. Planten worden als giftig beschouwd als een kleine hoeveelheid bij inname kan leiden tot vergiftigingsverschijnselen. (Bron; www.dutchflowerlink.nl) Onder deze beplanting valt ook de beplanting met giftige bessen en/of vruchten. In de bijgevoegde beplantingslijst zijn giftige planten opgenomen die niet toegepast mogen worden. Deze lijst is niet compleet, wanneer er een beplantingsplan voor een speelplek is gemaakt moet deze door de groenbeheerder goedgekeurd worden.

Stekeligheid

Door beplanting met stekels of doorns aan te planten kan een goede afscherming gecreëerd worden, kinderen zullen er niet te pas en te onpas doorheen rennen. Daarbij kunnen kinderen leren dat er stekels aan zitten en dus niet alle planten hetzelfde zijn. Ook is het voor vogels en insecten een goede plek om te verblijven, waardoor natuurbeleving gestimuleerd wordt.

Om de veiligheid op een speelplek te waarborgen wordt beplanting met stekels en doornen niet toegepast in een straal van 3 meter rondom de speelplek. Dit in verband met de ruimte tussen de valondergrond van speeltoestellen en de stekelbeplanting.

Om het effect van afscherming te versterken, maar kinderen ook te beschermen zal voor de beplanting een hekwerk geplaatst worden zodat ze minder snel in aanraking komen met de stekels en doornen.

Dichtheid

Door afwisselend dichte, transparante en open beplanting te gebruiken kan bijgedragen worden aan de ruimtelijke opbouw en afscherming van een speelterrein. Ook bevordert het de speelwaarde van beplanting. In dichte beplanting kan men zich bijvoorbeeld goed verstoppen. Bij het toepassen van veel dichte beplanting moet rekening gehouden worden met de zichtbaarheid van de speelplek in verband met sociale veiligheid.

Wintergroen ja/nee

Wintergroene beplanting vervult het gehele jaar zijn functie. Een beplanting als afscherming vervult zijn functie bijvoorbeeld beter wanneer deze opvalt door blad of vorm dan wanneer het een kale plant is. Daarnaast is het ook bevorderlijk voor de natuurbeleving van kinderen, zij zien dan het verschil tussen wel en niet wintergroene beplanting.

Hoogte

Door te variëren in hoogte van beplanting kan wel of geen zicht gecreëerd worden. Ook kan hiermee bijgedragen worden aan de ruimtelijke opbouw van een speelplek. Hierbij moet wederom rekening gehouden worden met de sociale veiligheid.

Stevigheid en herstelmogelijkheden

Wanneer er kinderen in de beplanting mogen spelen is het van belang dat deze niet snel kapot gaat. Als dit gebeurt moet de beplanting zich snel kunnen herstellen zodat de beplanting niet bezwijkt.

Vruchten en bessen wel/niet

Met vruchten kunnen kinderen spelen en het verhoogd de spelwaarde van een speelplek. Ook trekken bessen vogels aan. Een aandachtspunt is wel de plaatsing van de bomen/heesters, het is niet wenselijk om bijvoorbeeld een kastanjeboom vlak naast een valondergrond te plaatsen aangezien de vruchten dan op de spelende kinderen kunnen vallen.

Bloei wel/niet

Bloeiende heesters trekken vlinders en vogels aan, dit bevordert de natuurbeleving op een speelplek. Daarnaast werkt het bevorderend voor de sierwaarde van een plek. Ook zal deze beplanting bijen aantrekken, een juiste plek is dus van belang.

Geur wel/niet

Geurende beplanting stimuleert de natuurbeleving, ook trekt het insecten aan. Een juiste plek voor deze beplanting is daarom van belang.

Beschikbare ruimte

Beschikbare ruimte is altijd van belang, zowel bovengronds als ondergronds. Bij beplanting op speelplekken moet hier extra rekening mee gehouden worden, zo moet er voldoende afstand gehouden worden tot de valondergronden om gevaarlijke situaties te voorkomen. Ook moet gekeken worden in hoeverre de beplanting past. Zo heeft bijvoorbeeld bosplantsoen meer ruimte nodig dan een haag als het gaat om afscherming.

Bodem

Een andere factor die bepaald welke beplanting er moet komen is de bodem. Dit geldt niet specifiek voor beplanting op speelplekken maar is wel van belang. In het handboek groen staat het volgende; *'De beplantingskeuze afstemmen op de van nature voorkomende grond'*.

4.3 Beplantingslijst

In het handboek veiligheid speelplekken is een lijst te vinden met welke beplanting voor welke doeleinden geschikt is, deze zijn per kenmerk gerangschikt. Deze lijst moet aan gevuld worden met geschikte bomen als klimboom. Een aantal van deze bomen staan hieronder opgesomd (bron; artikel 'De boom in! Klimbomen in de stad');

- | | |
|--------------------|----------------------|
| - Acer campestre | - Fraxinus excelsior |
| - Corylus avellana | - Mespilus germanica |
| - Carpinus betulus | - Pinus silvestris |
| - Prunus mahaleb | - Ulmus minor |
| - Prunus padus | - Sambucus nigra |

5. Aanleg en beheer van beplanting op speelplekken

Wanneer de juiste beplanting is gekozen en is aangelegd is het zaak deze goed te onderhouden. Het is belangrijk dat deze beplanting voldoende tijd krijgt om zich optimaal te kunnen ontwikkelen zodat het de toebedeelde functie vervult en daarna behouden blijft.

Hieronder staat een aantal aspecten die naast het reguliere onderhoud aan beplanting specifieke aandacht moet krijgen. Hierbij wordt zowel ingegaan op de aanleg als op het onderhoud van de beplanting.

5.1 Aanleg

De aanleg van de beplanting is wezenlijk niet anders dan normaal. Wel is er een aantal aandachtspunten waar extra rekening mee gehouden dient te worden. Deze staan hieronder genoemd.

Beschikbare ruimte

De afstand van heester tot aan de valondergrond verdient om twee redenen extra aandacht. Deze afstand moet minimaal 3 meter zijn zodat er voldoende ruimte blijft tussen de heester en het speelterrein. Hierdoor zal de valondergrond niet overgroeid worden. Hierbij moet rekening gehouden worden met de volgroeide staat van de heester. Als de beplanting te dicht bij de valondergrond komt zal deze gesnoeid moeten worden. Wanneer dit te dikke takken worden ontstaan er stevige stobben die gevaarlijke situaties op kunnen leveren.

Voor bomen moet een afstand van 2.25m aangehouden worden vanaf de stam tot de valondergrond, binnen deze straal bevinden zich de meeste stabiliteitswortels die niet verwijderd mogen worden. Andere wortels in de valondergrond mogen, in overleg met de groenbeheerder, wel verwijderd worden. Om overlast van wortels in de valondergrond zoveel mogelijk te voorkomen kan er gebruik gemaakt worden van wortel doek. Dit bespaard onderhoud en de boom.

Maatvoering beplanting

Door het toepassen van een grotere maat van beplanting is de beplanting eerder geschikt om er bijvoorbeeld in te spelen of te dienen als afscherming. Het eindbeeld en de functie worden eerder behaald waardoor de speelplek eerder geheel gebruiksklaar is. De aanschaf is wel duurder. Hier moet per situatie een afweging voor worden gemaakt.

Bescherming beplanting

Het is niet altijd mogelijk om grotere beplanting toe te passen. In die gevallen kan het wenselijk zijn de beplanting tijdelijk af te schermen met paal en draad of definitief met een staafmat zodat er niet in gespeeld kan worden of er doorheen gelopen wordt. De beplanting krijgt dan de kans om goed aan te slaan en goed te groeien zodat er in een later stadium wel in gespeeld kan worden met een verminderde kans dat de beplanting vertrapt wordt of kapot gaat. Wanneer er voor een grotere maatvoering van de beplanting gekozen wordt is er de eerste tijd ook bescherming nodig, maar dit is minder lang dan bij kleine, kwetsbare beplanting. Een andere factor die bepaald hoe lang de bescherming blijft staan is de mate van de intensiteit waarmee er in de beplanting gespeeld gaat worden. Wanneer het gebruik zeer intensief zal zijn moet de beplanting sterker zijn op het moment dat de kinderen erin mogen spelen dan wanneer dit extensief of niet gebruikt zal worden.

5.2 Onderhoud bijzondere elementen en bevorderen spelmogelijkheden

Het onderhoud van de beplanting is situatieafhankelijk. In veel gevallen kan volstaan worden met het reguliere beheer zonder afwijkingen. Hieronder wordt dan ook alleen ingegaan op beheeraspecten die de spelmogelijkheden bevorderen en op maatregelen die afwijken van het reguliere beheer. Ten aller tijden is het beheer gericht op het waarborgen van de veiligheid op de speelplek als geheel.

Klimbomen

Geschikte bomen om in te klimmen zijn bomen met een lage takaanzet. Er zijn twee mogelijkheden om een klimboom te verkrijgen, namelijk een nieuwe boom planten of een bestaande boom omvormen naar klimboom. Wanneer je nieuwe boom plant, kan deze pas na 20 jaar gebruikt worden als klimboom, hier wordt verder niet op ingegaan.



Afb. 5.1 Kinderen in klimboom

Een bestaande boom als klimboom aanwijzen lijkt makkelijker dan het is. Kinderen bepalen vaak zelf in welke bomen ze klimmen (afbeelding 5.1). Aan de hand daarvan wijst de gemeente de klimbomen aan. Wanneer er veel in een boom geklommen wordt en hij is aangewezen als klimboom moet het beheer hierop worden aangepast.

Wanneer de boom in een bosje staat moet er pleksgewijs gedund worden zodat er open plekken ontstaan en er informeel toezicht mogelijk is. Vervolgens zullen er doormiddel van knotten en/of uitzagen van de top lage takaanzetten komen, en wordt de boom nog geschikter als klimboom. Deze kan in stand worden gehouden door hakhoutbeheer.

Veiligheid en aansprakelijkheid bij klimbomen

Een extra aandachtspunt is de veiligheid van de klimbomen. Voor veilig beheer van klimbomen moet in ieder geval voldaan worden aan de algemene zorgplicht op grond van het algemene schaderecht en niet aan het WAS. Hierin staat dat de beheer moet zorgen dat, "bij redelijkerwijs te voorzien" speels gebruik van een klimboom, de klimmer geen onaanvaardbaar letsel of schade oploopt door gebreken van de boom. "Redelijkerwijs te voorzien" hangt samen met verschillende factoren zoals; kwaliteit van de boom, standplaats, valondergrond, gedrag van de boomklimmer en begeleider en met de communicatie van de eigenaar van de boom aan de gebruikers.

Klimbomen op natuurspeeltuinen, schoolpleinen en intensief gebruikte speelzones vallen wel onder het WAS en het bijbehorende Europese NEN 1176 en 1177. Door het uitdrukkelijke speelkarakter is een klimboom, hoewel een natuurlijk element, in een duidelijke speelomgeving meestal te beschouwen als speeltoestel. (Bron; De boom in! Klimbomen in de stad, 2008)

Voor Deventer betekent dit dat klimbomen op formele en informele speelplekken niet officieel als klimboom wordt aangewezen, wel zal er extra controle plaatsvinden zodat ten aller tijde voldaan wordt aan de algemene zorgplicht op grond van het algemene schaderecht. Bomen en beplanting die deel uitmaakt van een natuurspeelplaats moeten voldoen aan het WAS.

Gras

Op (natuur)speelplekken komen twee soorten gras voor, namelijk gazon en bloemgras. Op het gazon kan gespeeld worden, afbeelding 5.2, en zal door middel van regulier beheer onderhouden worden. Door het maaien van het bloemgras langer uit te stellen dan normaal kunnen kinderen zich erin verstoppen. En wanneer er wel gemaaid wordt, kan het maaisel langer blijven liggen, het maaisel kan namelijk dienen als spelaanleiding, zie afbeelding 5.3.



Afb. 5.2 Spelen op het gras



Afb. 5.3 spelen met het gras

Snoeiafval

Wanneer er gesnoeid is op een natuurspeelplek of informele speelplek kan een deel van het snoeiafval blijven liggen. Dit geldt vooral tijdens de vakantieperiodes. Kinderen kunnen de takken gebruiken voor hun spel. Er moet wel gekeken worden naar welke takken er blijven liggen en welke opgehaald worden. Wanneer de takken zijn gebruikt als onderdeel van hutten mogen deze blijven liggen, afbeelding 5.4. Er moet per natuurspeelsterrein een termijn worden vastgesteld wanneer de takken opgeruimd worden. Deze termijn is mede afhankelijk van het seizoen en de tijd waarin gesnoeid wordt.



Afb. 5.4 Kinderen in zelfgemaakte hut

Afval ruimen

Wat geldt voor het opruimen van takken die gebruikt zijn voor hutten, geldt ook voor 'afval' wat is gebruikt voor deze hutten. Wanneer het afval deel uitmaakt van een hut mag het langer blijven liggen. Het ruimen van zwerfafval en het legen van afvalbakken dient te gebeuren volgens de reguliere richtlijnen.

Natuurspeelplekken

Het beheer van de beplanting op natuurspeelplekken is heel afhankelijk van het doel van de beplanting. Wanneer er in de beplanting gespeeld mag worden moet er extra aandacht uitgaan voor de veiligheid van en bij de beplanting. Dus geen uitstekende takken en geen werkzaamheden met motorzagen en bosmaaiers en dergelijke in de buurt van kinderen.

5.3 Toezicht

Ook het toezicht op een speelplek verdient extra aandacht, zowel in verband met sociale veiligheid als op het gebied van onderhoud. Een goede afstemming tussen de groen- en speelbeheerder is hierbij van belang. Beide punten worden hieronder beschreven.

Waarborgen sociale veiligheid

Er moet voor gezorgd worden dat er voldoende informeel toezicht mogelijk is door het overzichtelijk inrichten en in stand houden van de speelplek. Wat 'voldoende' is, is afhankelijk van de doelgroep waarvoor de speelplek gemaakt is, dit is situatieafhankelijk en moet dus ook per situatie bepaald worden. Er moet in alle gevallen minimaal vanuit één richting zicht mogelijk zijn. Bij speelbossen kan dit problemen opleveren, deze valt onder natuurspeelplekken maar dan op grote schaal waardoor toezicht lastiger wordt. In deze gevallen moet goed gekeken wat mogelijk en wenselijk is.

Onderhoud

Doordat snoeiafval en gemaaid gras langer blijven liggen dan normaal kan er, wanneer er geen intensief toezicht gevoerd wordt, een overzichtelijke situatie ontstaan die voor veel klachten zorgt. Hier ligt een taak voor de assistent wijkenbeheerder. Wanneer hij ziet dat de takken en het gras niet gebruikt worden moet hij ervoor zorgen dat het opgehaald wordt. Ook moet hij een termijn vaststellen waarbinnen takken die "in gebruik zijn", zoals hutten, opgeruimd worden. Hierbij dient onder andere rekening gehouden te worden met schoolvakanties en dergelijke.



Beleid en wet- en regelgeving



Speelplekken



Groen op speelplekken

C; Bijlage inventarisatie

6. Beleid en wet- en regelgeving

Zowel wettelijk als beleidsmatig zijn er stukken die direct of indirect invloed kunnen hebben op de keuze ten aanzien van beplanting op speelplekken. Hierbij kan onderscheid gemaakt worden in gemeentelijk, landelijk en Europees beleid en wet- en regelgeving.

6.1 Europese en landelijke wet- en regelgeving

Er zijn zowel landelijk als Europees verschillende wet- en regelgevingen die betrekking hebben op speelgelegenheden. Niet alle hier onder staande wetten zijn altijd van toepassing, het is situatie afhankelijk.

- Flora en faunawet (alleen van toepassing bij natuurspeelplekken)
- Natuurbeschermingswet (alleen van toepassing bij natuurspeelplekken)
- Boswet (alleen van toepassing bij natuurspeelplekken)
- WRO
- Woningwet
- Bouwbesluit
- Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS)
- Verdrag inzake de rechten van het kind
- NEN-EN 1176-1 (algemene veiligheidseisen bij vallen)
- NEN-EN 1177 (norm valruimte/opvangzone en valdemping)
- Wet milieubeheer

In deze stukken wordt voornamelijk aandacht besteed aan de veiligheid van de speeltoestellen. Er staat niets in over omheining en of beplantingen op speelplekken. Wettelijk staat er dus niets vast over richtlijnen voor beplanting op speelplekken. (Bron; WUR, GGD Rotterdam Rijnmond en De Speeldernis, 2009)

6.2 Landelijk beleid

Ook op landelijk niveau, het ministerie van VROM, houdt men zich bezig met speelterreinen. Dit is vaak in combinatie met andere projecten die zij voeren, bijvoorbeeld het opknappen van de Vogelaarwijken.

In het beleid dat landelijk wordt gevoerd staat niets vermeld over beplanting op speelterreinen. Wel stimuleert het ministerie van LNV de realisatie van stadsparken, speelweides, trapveldjes en natuurgebieden. Dit staat beschreven in het programma 'Groen en de stad' van het betreffende ministerie. Groen maakt de stad meer waard. Bewoners vragen nadrukkelijk om meer aandacht voor groen in de omgeving van hun stad of dorp. Het is nu aan overheden, maatschappelijke partners en marktpartijen om iets met deze oproep te doen. Het stimuleren en realiseren van groen op speelplekken kan hier een bijdrage aan leveren. (Bron; www.minlnv.nl)

Binnen het programma natuur, gezondheid, voeding en jeugd is het ministerie van LNV het project 'Verantwoord en eenvoudig beheer speelbossen' gestart. Hierin komen richtlijnen door voor veilige speelbossen, dit geldt voor speelbossen in het algemeen dus niet specifiek voor beplanting maar het maakt er wel deel van uit. (Bron; Voedsel en Waren Autoriteit regio zuidwest, 2008)

6.3 Wet- en regelgeving gemeente Deventer

Op gemeentelijk niveau zijn er verschillende wetten en regelgevingen die een relatie hebben met beplanting op speelplekken. Dit zijn de bomenverordening, de gemeentelijke bouwverordening, het bestemmingsplan en de APV. (Bron; WUR, GGD Rotterdam Rijnmond en De Speeldernis, 2009) In de APV staan regels waaraan de inwoners van Deventer zich moeten houden. Ook over het gebruik van groen zijn de volgende artikelen opgenomen;

Afdeling 4 Maatregelen tegen overlast en baldadigheid

Artikel 2.4.5 Betreden van plantsoenen e.d.

Het is aan degene die daartoe niet bevoegd is, verboden zich te bevinden in of op bij de gemeente in onderhoud zijnde parken, wandelplaatsen, plantsoenen, groenstroken of grasperken, buiten de daarin gelegen wegen of paden.

Afdeling 6 Bescherming van flora

Artikel 4.6.1 Bescherming groenvoorziening

Het is in een voor publiek toegankelijk park of plantsoen of in bij de gemeente in beheer zijnde groenstroken, grasperken of bloembakken verboden enige schade toe te brengen aan een boom of een bloem-, heester- of grasperk dan wel aldaar bloemen te plukken.

Bij het groen op speelplekken moet dus duidelijk zijn of de beplanting wel of niet voor gebruik toegestaan is. Schade is in principe nooit toegestaan. Nu is het wanneer er in de beplanting gespeeld gaat worden bijna onvermijdelijk dat er schade wordt toegebracht. Het is van belang dat hier toestemming voor is en dat er voldoende financiële middelen beschikbaar zijn om dit te ondervangen.

6.4 Beleid gemeente Deventer

Binnen de gemeente zijn er drie beleidsstukken die van invloed zijn op beplanting en/of speelplekken. Het is van belang de speerpunten die hierin genoemd staan mee te nemen voor de richtlijnen rondom speelplekken. Dit zijn het groenbeleidsplan, het bomenbeleidsplan en het speelbeleidsplan. Deze beleidsplannen richten zich niet specifiek op de beplanting op en rondom speelplekken maar geven bredere richtlijnen aan beplanting en/of speelplekken. Hieronder zullen de relevante delen uit de beleidsplannen kort worden toegelicht.

Het groenbeleidsplan ‘Deventer groen van betekenis’

Het groenbeleidsplan 2007-2017 schenkt aandacht aan de diverse aspecten van groen zoals beleving, onderhoud, betekenis en het gebruik van groen. Hieronder wordt een aantal belangrijke zaken kort toegelicht.

Het belang van groen in de stad wordt, sinds eind 19^{de} eeuw, steeds meer onderkend. In de nieuwere wijken wordt het groen dan ook nadrukkelijk onderdeel van de woonomgeving. Het behoud en beheer van parken, plantsoenen en andere groenelementen heeft zich in de loop der jaren ontwikkeld tot een belangrijk deel van de stedelijke planvorming. Ook het groen op de speelplekken maakt hier onderdeel van uit. De integrale visie die Deventer nastreeft op het gebied van groen luidt;

“De gemeente Deventer streeft naar een gevarieerd aanbod van betekenisvol en aantrekkelijk groen. Ze doet dit door in te spelen op de verschillen in ligging, omvang, functie, historische betekenis en gebruikswensen. Dit leidt tot omgevingsbewust ontwerpen en vervolgens tot ontwerpbehuur beheren.”

Een ander belangrijk punt wat Deventer nastreeft en wat goed aansluit op deze notitie is dat bij nieuwe aanplant soorten en aantallen afgestemd op de ondergrondse en bovengrondse groeiruimte en bodemsamenstelling, zodat de kans van aanslaan en uitgroeien tot de natuurlijke eindvorm groter is.

Tot slot worden er in het groenbeleidsplan nog enkele speerpunten genoemd. Voor het opstellen van de richtlijnen voor de beplantingskeuze op speelplekken zijn de twee onderstaande speerpunten van belang;

- Variatie in groen aanbrengen, zowel in soort als schaalgrootte
- Elke buurt, wijk, dorp en stad heeft zijn eigen groen. De schaal en functie van het groen op bepaalde plekken verschillen.

Het bomenbeleidsplan ‘Uitwerking groenbeleidsplan’

Het bomenbeleidsplan is vastgesteld in 2007 en is een uitwerking van het groenbeleidsplan. Het bomenbeleidsplan gaat in op de bomenstructuur, regelingen en richtlijnen met betrekking tot bomen. Het plan zal naar verwachting geen grote invloed hebben op de beplantingskeuze op speelterreinen. De bomen die geplant worden moeten voldoen aan het beleidsplan in plaats van dat dit beleidsplan sturend en richtinggevend is voor de soortkeuze. Hieronder staat een aantal aspecten waarmee rekening gehouden dient te worden of wenselijk zijn.

Verschillende uitgangspunten die van toepassing zijn op de beplantingskeuze zijn;

- Gebiedskenmerkende soorten zijn gewenst als sfeerbomen in de stedelijke groenstructuur. Versterken herkenbaarheid en identiteit woon- en werksferen.
- Accent op het toepassen van bomen in het groen

- Met grote zorgvuldigheid en terughoudendheid bomen aanplanten in verhardingen
- Ontwikkelen van bomenstructuren langs doorgaande buurt- en wijkstraten,
- Ontwikkelen van enkelvoudige bomenstructuren langs doorgaande buurt- en wijkstraten met beperkte profielen,
- Sfeerbomen 2e en 3e boomgrootte in woonstraten,
- Verbijzondering bomenstructuur op plekken, pleinen en centrale groenstroken,
- Clustering boomgroepen op centrale pleinen, speelplekken, “grotere groentjes” en langs brede wegen,
- Creëer accenten met bomen op plaatsen waar ruimte is in het stedelijke profiel

Naast de uitgangspunten staan er in het bomenbeleidsplan ook enkele randvoorwaarden voor inrichting en beheer. Het creëren van goede uitgangssituaties en groeiplaatsomstandigheden bepaalt de levensvatbaarheid en levensverwachting van bomen, verminderen de beheermaatregelen en onderhoudskosten. “De juiste boom op de juiste plaats” is van groot belang!

De randvoorwaarden komen in een gemeentelijk handboek waarin de etiquette is aangegeven hoe om te gaan met nieuw aan te planten bomen. Hier moet bij de aanleg van groen bij speelplekken dus ook rekening mee gehouden worden.

Specifiek zal er aandacht uitgaan naar de volgende aspecten:

- Standplaatsfactoren van bomen bovengronds en ondergronds
- Bomen in relatie tot kabels en leidingen
- Verkeersveiligheidsnorm en de toepassing van bomen
- Plantgatvoorwaarden (in verharding; 1e grootte 50 m3, 2e grootte 25 m3 en 3e grootte 10 m3, in gras of beplanting 1e grootte 60 m3, 2e grootte 38 m3 en 3e grootte 15 m3)
- Conditie en nazorg van aangeplante bomen

Speelbeleidsplan ‘Kiezen voor kwaliteit’

Het speelbeleidsplan ‘Kiezen voor kwaliteit’ is opgesteld in 2004. Dit plan wordt binnenkort herzien. In het huidige speelbeleidsplan wordt niets gezegd over beplanting op speelplekken. Het is wel de bedoeling dat hier in het nieuwe beleidsplan iets over gezegd gaat worden. Deze notitie zal hiervoor worden gebruikt.

Het speelbeleidsplan uit 2004 gaat vooral in op het belang van voldoende en veilige speelplekken voor kinderen tot 18 jaar in de gemeente Deventer. Het streven is in bepaalde wijken minder speelplekken te behouden maar wel beter verdeeld en afgestemd op de huidige behoefte. Er wordt voornamelijk gesproken over de hoeveelheid en de grootte van de speelplekken. Eind 2009 zijn alle buurtspeelplannen uitgevoerd zoals opgenomen in het huidige speelbeleidsplan. Het ging in totaal om het opknappen van circa 180 speelplekken. Daarnaast zijn 28 schoolpleinen voorzien van nieuwe speelvoorzieningen. De gemeente Deventer gaat nu een nieuw speelbeleidsplan opstellen, waarin op verzoek van bewoners onder andere meer aandacht is voor de totale openbare ruimte. Hierin zullen dus ook de informele speelplekken worden meegenomen.

7. Speelplekken

Bij het opstellen van het speelbeleidsplan in 2004 waren er in Deventer ruim 370 speelruimten met in totaal 516 speelplekken en in totaal 1100 speel- en sporttoestellen aanwezig. Daarnaast waren er ook 10 speeltuinen aanwezig. Met het opstellen van het beleidsplan is naar voren gekomen dat dit voor bepaalde plekken niet voldoende was. Het doel was dan ook het realiseren van 55 nieuwe speelruimten en het herinrichten van slechte speelplekken. Nu, 2009, is dit plan bijna afgerond en zijn bijna alle speelplekken gerealiseerd. Op al deze speelplekken is in meer of mindere mate groen aanwezig. Bij de inrichting van deze en andere speelplekken wordt opnieuw groen toegepast. Welke beplanting er komt is nu aan de ontwerper. Er zijn geen hier geen richtlijnen voor, terwijl dit vanuit de organisatie wel gewenst is. Het ontwerp wordt wel, voordat het gerealiseerd wordt, getoetst op beheerbaarheid door de beheergroep. Hierin zitten onder andere een groenadviseur die bekijkt of het groen te beheren is en de speelbeheerder die het speelaspect beoordeeld.

7.1 Soorten speelplekken

Er zijn verschillende soorten speelplekken, zowel landelijk als in de gemeente Deventer. (Bron: speelbeleidsplan gem. Deventer) Er wordt in Deventer momenteel onderscheid gemaakt in twee soorten speelplekken; informele en formele speelplekken, afbeelding 7.1 en 7.2. Bij het nieuw op te stellen speelbeleidsplan wordt ook aandacht besteed aan natuurspeelplekken (afbeelding 7.3). Voor de richtlijnen voor beplanting wordt met alle soorten speelplekken rekening gehouden. Binnen de gemeentegrenzen is een aantal plekken aangewezen als informele speelplek. Voor deze plekken gelden de richtlijnen en niet voor de overige informele speelplekken, dit om het overzicht te waarborgen. Hieronder staat een korte toelichting van de soorten speelplekken;

Formele speelplekken

Formele speelplekken zijn speelplekken die als zodanig aangewezen en herkenbaar zijn, bijvoorbeeld door de aanwezigheid van speeltoestellen. Onder formele speelplekken vallen de meeste openbare speelvoorzieningen, buurtspeelplekken, schoolpleinen (alleen diegene die sociaal veilig zijn en waarbij de toegankelijkheid goed is) en speeltuinen. Omdat speeltuinen en schoolpleinen deels in beheer van de gemeente zijn en ook niet door hen worden aangelegd zijn de richtlijnen hierop niet van toepassing. Wel kunnen ze worden meegegeven aan de ontwerpende partijen zodat alle speelplekken een gelijke uitstraling hebben.

Een bijzondere vorm van formele speelplekken zijn natuurspeelplekken. Natuurspeelplekken en natuurspeelbossen worden steeds populairder in Nederland. Op dergelijke speelterreinen doen kinderen spelenderwijs natuurervaringen op, wat steeds belangrijker wordt gevonden. Ze geven kinderen de ruimte en de vrijheid hun eigen spel te bedenken in een natuurlijke omgeving zonder de standaard speeltoestellen afkomstig van de fabriek. (Bron: www.springzaad.nl) Voor natuurspeelplekken is het nog zoeken naar de mogelijkheden, dit omdat er momenteel nog geen natuurspeelplekken in Deventer als vergelijkingsmateriaal. Bij het opstellen van het beplantingsplan voor de eerste natuurspeelplek kan wel gebruik gemaakt worden van de richtlijnen uit deze notitie.

Informele speelplekken

Met de informele speelruimte wordt de openbare ruimte bedoeld die beschikbaar is om te spelen, maar niet de specifieke speel functie heeft. Hiertoe rekenen we een lege parkeerplaats waar gevoetbald wordt, een woonerf waar op straat wordt gespeeld, een groenstrook of een park welke ruimte biedt voor het spel. Landschappelijke routes en natuurlijke elementen in wijken bieden veel informele speelruimte.



Afb. 7.1 Formele speelplek



Afb. 7.2 Informele speelplek



Afb. 7.3 Natuurspeelplek

De verschillende soorten speelplekken eisen allemaal een eigen inrichting en beplantingsplan. Ze zullen dan ook in het gehele advies als drie aparte speelplekken behandeld worden. De inrichting van de speelplekken is het belangrijkste aspect voor een goed gebruik van de plek. Beplanting kan hieraan bijdragen door het op de juiste wijze toe te passen. Hierbij hoeft de beplanting niet per definitie als speelobject gezien te worden. Maar wanneer is een speelplek goed ingericht? Dit is onder andere afhankelijk van de functie die een speelplek toebedeeld krijgt.

7.2 Functies en doel van speelplekken

Speelgelegenheden hebben over het algemeen vier functies, namelijk het stimuleren van bewegingsactiviteit, socialisatie, constructieactiviteiten en fantaseren/verkennen, maar bovenal spelen en genieten van het kind zijn. Deze laatste wordt vaak niet genoemd maar is uiteindelijk toch waar het om gaat. De andere functies zijn bedacht en gecreëerd door volwassenen, een kind zal zich hier niet van bewust zijn. De functies zijn te herleiden uit de mogelijke spelvormen, weergegeven op afbeelding 7.4, op een speelplek. Hieronder zijn de spelvormen opgesomd, met daarbij een korte beschrijving waar bij de inrichting rekening mee moet worden gehouden om de spelvorm tot uiting te brengen op het speelterrein. (Bron; www.allesoverspelen.nl)

Bewegingsspel

Bewegingsspel wordt bevorderd door het plaatsen van objecten die uitnodigen tot bepaalde bewegingsvormen. Maar ook hoogteverschillen en een verharde ondergrond waarop geskate kan worden stimuleren kinderen te bewegen.

Constructiespel

Constructiespel bevordert door los beweegbaar omgevingsmateriaal, zoals zand (liefst in combinatie met water/stenen/takken), veilig bouwmaterialen laten liggen of het creëren van een plaats waar regenwater blijft staan of waar een grote stapels takken en stammetjes liggen om mee te spelen.

Rollenspel

Rollenspellen worden gestimuleerd door het creëren van besloten plekken waar kinderen kunnen spelen zonder dat de supervisie van volwassenen aanwezig is en afgeschermd van het meer actieve spel. Een afwisselend ingericht gebied met struiken, heuvels en kuilen is hierbij gewenst. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met sociale veiligheid.

Regel- en wedstrijdspel

Deze spelvorm wordt bevorderd door een vlakke ondergrond van steen of gras, zonder kwetsbare onderdelen in de directe omgeving, zoals ruiten. Voorzieningen als doelpalen, basketbalpalen en een hoge blinde muur geven extra spelaanleidingen.

Ontmoeting en/of rust

Ontmoeting en rusten worden gestimuleerd door het plaatsen van zitmogelijkheden of steuntjes (muurtje/hek) om tegenaan te leunen. Uitkijkposten, zoals platforms, heuvels, bomen en onderdelen zoals groen en schaduw bevorderen deze spelvorm.



Afb. 7.4 Spelvormen

De functies kunnen op alle soorten speelterreinen voorkomen, alleen is de ene soort geschikter voor een bepaalde spelvorm dan de ander. Speeltoestellen dienen als herkenningspunt voor speelplekken, aspecten als ruimte, beschutting, klimmogelijkheden en routes die zowel de uitdaging als de beperkingen van een speelplek aangeven. Beplanting kan hier een goede bijdrage aan leveren of onderdeel van uitmaken. Het zorgt er tevens voor dat de spelvormen mogelijk gemaakt worden of beter kunnen worden toegepast.

Een speelplaats is in eerste instantie voor het spel van kinderen bedoeld. De hierboven genoemde functies zijn dan ook op kinderen van toepassing. Toch kan een speelplaats meerdere doelen en functies vervullen. In veel gevallen dient een speelplek ook voor ontmoetingsplek voor volwassenen en ouders, zij brengen hun (klein)kinderen naar de speelplek en houden daar toezicht op hen, ondertussen kunnen zij sociale contacten leggen en onderhouden met andere ouders en grootouders die daar met hetzelfde doel zijn gekomen.

Om de juiste beplanting op de juiste speelplek te planten moet het doel van de speelplek vast staan. Omdat Deventer onderscheid maakt in drie soorten speelplekken zal hier ook met het doel en de functie van de speelplek rekening mee gehouden moeten worden. Daarnaast is het doel van de

speelplek ook afhankelijk van de doelgroep die van de speelplek gebruik maakt, hierbij wordt onderscheid gemaakt in kinderen tussen de 0 en 5 jaar, kinderen van 6 tot 12 en jongeren tussen de 12 en 18 jaar. Het doel wat men heeft bij een speelplek heeft kan naast het realiseren van de functies in de vorm van spelvormen ook anders zijn, zoals natuurbeleving of educatie.

Naast het realiseren van de functies moet bij ook bij alle soorten de speelplekken de veiligheid gewaarborgd worden. Zowel de sociale als de technische veiligheid, hieronder wordt hier verder op ingegaan.

7.3 Veiligheid op speelplekken

Een van de factoren die bepaald of een speelplek aanslaat op de doelgroep is de veiligheid. Wanneer een speelplek onveilig is of als zodanig beleefd wordt zal de gebruikersintensiteit verminderen. De beplanting op speelplekken kan bijdragen aan deze veiligheid, of deze tegenwerken. Er zijn twee soorten veiligheid; technische veiligheid en sociale veiligheid. Voor het waarborgen van de technische veiligheid bestaan verschillende wetten en besluiten waaraan voldaan moet worden. Bij sociale veiligheid ligt dit anders. Tot op heden is er geen wet en/of regelgeving ten behoeve van de inrichting van de buitenruimte ter bevordering van de sociale veiligheid. In deze paragraaf wordt ingegaan op hoe de technische en sociale veiligheid gewaarborgd kan worden en hoe beplanting op speelplekken hieraan kan bijdragen.

7.3.1 Technische veiligheid

De technische veiligheid van speelplekken richt zich voornamelijk op de speeltoestellen en de speelaanleidingen. De eisen waaraan zij moeten voldoen staan bij de wet vastgelegd. Er mag hiervan vanaf geweken worden maar dan riskeert men aansprakelijk gesteld te worden bij een ongeval. Speelnatuur en speelbossen vormen bij de opkomst van deze spelvormen een aandachtspunt. Juridisch uitgangspunt voor elke terreinbeheerder is de zorgvuldigheid waarmee gewerkt wordt in het kader van de privaatrechtelijke aansprakelijkheid en zorgplichten. Publiekrechtelijke regels verhogen de veiligheid voor spelende kinderen. De wettelijke plichten worden vervuld door het uitvoeren van verschillende controles die niet alleen gericht zijn op speeltoestellen en –aanleidingen.

Ook is het mogelijk om alleen natuurlijke objecten te gebruiken in op een natuurspeelplek die niet onder het WAS vallen. Hierdoor ben je niet verplicht om de controles uit te voeren maar het is wel aan te raden. (Bron; Visser, de Baaij en Bouwens, 2008)

7.3.2 Sociale veiligheid

Sociale veiligheid is te onderscheiden in twee soorten, namelijk subjectieve en objectieve sociale veiligheid. Subjectieve veiligheid gaat over hoe iemand een ruimte beleeft, objectieve veiligheid gaat over geregistreerde criminaliteit. (Bron; Wuertz, 1988) Hoe men zich voelt op die bepaalde plek is afhankelijk van verschillende factoren; tijd, sekse, plaats, cultuur en leeftijd. Beplanting kan direct bijdragen aan de subjectieve veiligheid en indirect op de objectieve veiligheid. Er zijn bij subjectieve sociale veiligheid drie aspecten te onderscheiden;

1. Zien en gezien worden

Dit heeft zowel effect op het gedrag van kinderen en hun beleving van een ruimte, als op het gedrag van mogelijke ouders. Informeel toezicht kan bijdragen aan het gezien worden, dit kan plaatsvinden door passanten of ouders, door voorzieningen of routes met elkaar te combineren en te integreren met de speelruimte kan dit worden bevorderd. Voor de beplanting betekend dit dat deze transparant en overzichtelijk is zodat toezicht mogelijk is.

2. Persoonlijke controle

Persoonlijke controle zorgt ervoor dat iemand de mogelijkheid heeft om controle over de situatie te behouden. Hier zijn inrichtingsmaatregelen in de buitenruimte van grote invloed op. Zo kan een heldere ruimtelijke structuur bijdragen aan een overzichtelijk geheel. Dit is voor alle soorten speelgelegenheden van toepassing, alleen zal er per soort in meer of mindere mate rekening mee worden gehouden, dit is ook afhankelijk van de doelgroep.

3. Attractiviteit

Bij attractiviteit gaat het om hoe een ruimte eruit ziet. Wanneer een (speel)ruimte met zorg is aangelegd, waar duurzame hoogwaardige materialen zijn toegepast, een hoge gebruikswaarde heeft

en een goed beheer kent, werkt dat positief op de veiligheidsgevoelens. Hieruit blijkt dus ook dat beheer van de beplanting van essentieel belang is.

Om ervoor te zorgen dat de drie hierboven genoemde aspecten mogelijk zijn is het van belang te weten welke aspecten invloed uit kunnen oefenen op de sociale veiligheid. Hierbij zijn twee soorten aspecten van belang; ruimtelijke ordeningsaspecten en interactiefactoren. Om goede richtlijnen op te stellen voor beplanting op en rondom speelplekken zijn alleen de ruimtelijke ordeningsaspecten van belang. Deze worden hieronder opgesomd en kort toegelicht. Er wordt hier specifiek ingegaan op speelplekken en beplanting, maar ook op andere plekken in de openbareruimte is dit van toepassing. (Bron; Inicio, 2002 en Stichting vrouwen bouwen en wonen, 1987)

Groen

Bomen, struiken en planten verfraaien de buurt en maken dat de buurt aangenaam wordt beleefd. Belangrijk is waar de beplanting staat en welke soort beplanting wordt gebruikt. Een goede aansluiting van een park of plantsoen met de omgeving bevordert de veiligheid. Belangrijk is dat het groen goed onderhouden is. Wanneer dit niet het geval is, kan dit juist een negatief effect hebben op de veiligheidsgevoelens van iemand.

Routes

Doorgaande routes van, naar, langs en door speelterreinen dienen veilig te zijn. Het is van belang dat de routes bestaan uit gecombineerde rijstromen waarbij ook goed zicht is op elkaar. Wanneer er alleen een voetpad loopt is het wenselijk dat deze langs woningen en/of voorzieningen loopt zodat er van daaruit sociale controle mogelijk is. Aandachtspunt bij de beplanting voor deze routes is dat zij het zicht niet mogelijk belemmeren.

Ruimtes

Ruimtes hebben een grote invloed op het gevoel voor veiligheid. Wanneer een speelruimte geheel is afgesloten, bijvoorbeeld door beplanting, en het is er donker en afgelegen kan dit niet plezierig aanvoelen. De belangrijkste factor die hierin meespeelt is zichtbaarheid. Ook de vluchtroutes zijn in een afgesloten ruimte beperkt wat het gevoel van veiligheid tegenwerkt.

Overzichtelijkheid

Wanneer er een duidelijke structuur in een gebied aanwezig is, biedt dit overzichtelijkheid. De duidelijke structuur zorgt ervoor dat men zich makkelijker kan oriënteren. Oriëntatiepunten zorgen ervoor dat iemand weet waar hij zich bevindt. Hoe meer overzicht iemand heeft over het geheel des te groter de kans is dat iemand zich veilig voelt. Beplanting kan hier een grote rol in vervullen. Zowel het creëren van een duidelijke structuur als een oriëntatiepunt kan worden gerealiseerd worden door middel van beplanting.

Daarnaast zorgen ook straatmeubilair, aanwezigheid van voorzieningen, verlichting en bebouwing voor het bevorderen of tegenwerken van de veiligheid in de openbare ruimte.

Als er teruggekeken wordt op alles waar rekening mee gehouden moet worden om een speelplek sociaal veilig te maken zichtbaarheid creëren het belangrijkste aspect. Men kan ook beslissen niet aan deze voorwaarden te voldoen. Er moet vastgesteld worden wat men wanneer een aanvaardbaar risico vindt. Dit kan op verschillende plekken uiteraard verschillen, het is afhankelijk van diverse factoren zoals doelgroep, doel van de speelplek en de locatie/omgeving van een speelplek. Ook zal iedereen de veiligheid anders zal beleven. In veel gevallen zal de speelplek overdag als het licht is gebruikt worden, waardoor het gevoel van veiligheid over het algemeen hoger is dan wanneer het donker is. Hiermee moet rekening worden gehouden bij de keuze van de beplanting.

8. Groen op speelplekken

Over het algemeen kan gezegd worden dat groen steeds belangrijker wordt, ook ziet men steeds beter de waarde in van groen. Zowel op speelplekken als elders in de gemeente. Om de juiste beplanting te kiezen voor het realiseren van bepaalde functies is het noodzakelijk in te zien hoe men groen beleeft. Voornamelijk wanneer natuurbeleving gerealiseerd moet worden zijn er verschillende opvattingen over. De beplanting kan naast algemene functies, zoals beschreven staan in het groenbeleidsplan, ook functies hebben toegespitst op speelplekken.

8.1 De functie van groen

Het groen in de woonomgeving, en ook daarbuiten, kan verschillende functies hebben. Grofweg kan er onderscheid gemaakt worden in drie soorten groen; kijkgroen, gebruiksgroen en ecologisch waardevol groen. Binnen dit onderscheid zijn er wederom verschillende functies te onderscheiden. De, voor het opstellen van de richtlijnen, belangrijkste functies staan hieronder opgesomd. Het gaat hier om groen in het algemeen en niet alle functies wegen even zwaar als het gaat om groen op speelplekken. In paragraaf 8.3 worden de mogelijke functies van groen op een speelplek specifiek beschreven. Groen heeft op verschillende manieren ook invloed op het dagelijks leven. Deze functies zullen meer bepalend zijn voor de soortkeuze op een speelterrein. (Bron; groenbeleidsplan 2007-2017)

Stedenbouwkundige functie

Stedenbouw zonder groen maakt van een stad een kille, saaie stenenmassa. De betekenis van het groen in de ruimtelijke structuur van de stad is bepaald door de relatie tussen stad en rivier, tussen geologische opbouw van de bodem en de van nature aanwezige groenstructuur. Groen speelt een belangrijke rol bij de identiteit, de herkenbaarheid en de kwaliteit van de openbare ruimte. Bovendien maakt het verkeersgroen deel uit van het straat- en wegprofiel en dient voor scheiding, geleiding en beveiliging van verkeersdeelnemers. Ook vindt er een waardevermeerdering van woonhuizen plaats als er veel groen in de wijk wordt aangelegd.

Recreatieve functie

Van groen kan worden genoten door er alleen naar te kijken, er te wandelen, fietsen, vissen, varen, hardlopen, voetballen, picknicken, barbecueën, paardrijden, flora en fauna bekijken, sporten, tuinieren of (pop)concerten te bezoeken. Groen nodigt uit tot bewegen. Groen vergroot zo de gezondheid en het welzijn van de inwoners van stad en dorp. Het dient als ontmoetingsplekken voor kinderen en ouders. Het blijkt dat het onderlinge contact tussen burgers verbeterd wanneer er openbaar groen in hun omgeving aanwezig is.

Educatieve functie

Door middel van voorlichting en educatie kan de bewoner aandacht krijgen voor en kennis nemen van het groen in de stad, van planten en dieren. Die aandacht kan leiden tot betrokkenheid en zelfwerkzaamheid in het groen.

Fysische functie

Het groen in de stad is van invloed op het microklimaat. Vooral de grote groenvoorzieningen, zoals de parken, zijn van invloed op de temperatuur en de luchtvochtigheid. Een ander belangrijk aspect is dat bomen op warme zonnige dagen voor schaduw zorgen en dat zij fijnstof vasthouden. Dit laatste aspect is anno 2009 zeer actueel.

Ecologische functie

Het groen kan een verblijfspot bieden voor vogels en andere dieren. De natuurwaarde van het groen wordt bepaald door de soortenrijkdom en de omvang van planten- en diersoorten.

Gezondheid

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat groen op een positieve manier bijdraagt aan onder andere de gezondheid. Beplanting zorgt voor ontspanning en werkt stressverlagend. (Bron; Both, 2004) Er is al een vermindering van psychische en lichamelijke klachten waar te nemen door alleen naar groen te kijken of te vertoeven in het groen. Vooral kinderen spelen vaker buiten als er groen in hun omgeving aanwezig is. Dit verminderd tevens het steeds meer voorkomende probleem van overgewicht op jonge leeftijd. (Bron; Pedagogiek in praktijk, 2008) Onder andere lichamelijke activiteit, motorische vaardigheden, integratie en beweegplezier van kinderen, bezettingsgraad en aantrekkingskracht zijn factoren waar

groen op een speelplek aan bij kan dragen door een juiste toepassing ervan. (Bron; TNO, 2008 en www.minlnv.nl) Ook op sociaal vlak worden kinderen sterker als ze buiten spelen. Groen is hier een stimulans voor.

8.2 Functies van beplanting op speelplekken

Bomen en beplanting zijn van belang bij de inrichting van speelplekken. De beplanting en bomen bieden mogelijkheden voor kinderen om erin te spelen, allerlei ervaringen op te doen en verschillende uitdagingen aan te gaan. Groen is een waardevol en belangrijk element om een speelplek mee in te richten, kinderen spelen namelijk graag in het groen. Daarnaast heeft beplanting ook een esthetische en decoratieve functie maar dat zien vooral de ouderen, kinderen valt dit niet op. Diezelfde beplanting kan dus naast dat het gericht is op spelen ook dienen voor het algemeen belang.

Hieronder worden verschillende functies opgesomd, die voor beplanting op speelplekken van toepassing zijn; (Bron; Steunpunt jeugd, www.vvj.be en www.groenesleutel.be)

- De ruimtelijke opbouw van de speelruimte meebepalen
- Het speelterrein indelen in verschillende ruimtes
- De rol vervullen als spelelement, speelgroen en plek om je te verstoppen
- De natuurbeleving van kinderen stimuleren
- Creatief spelmateriaal bieden zoals bijvoorbeeld takken om een hut mee te bouwen
- Als zichtscherm en in mindere mate als geluidsscherm functioneren
- Beschutting tegen wind, zon en regen bieden
- Het microklimaat in het algemeen verbeteren

Om de keuze van de beplantingssoort te bepalen is het van belang te bepalen welke van bovenstaande functies en eerder genoemde functies in het groenbeleidsplan van toepassing zijn. Het is uiteraard mogelijk dat één beplantingsgroep meerdere functies heeft.

Bovenstaande functies kunnen in vier categorieën ingedeeld worden. Hieronder worden ze beschreven en toegelicht.

8.2.1 Ruimtelijke opbouw van een speelplek

Bij het ontwerpen van een speelterrein is het mogelijk om met beplanting het speelterrein in te richten, af te schermen en speelmogelijkheden te creëren. Dit is vrij eenvoudig. Door het combineren van bomen, struiken, hoog en laag gras kunnen kinderen met een beetje creativiteit zich al vermaken. Beplanting kan zorgen voor geborgenheid en avontuurlijkheid.

Ook de afwisseling van dichte, gesloten beplanting met open ruimtes het speelplezier bevorderen en draagt bij aan de ruimtelijke opbouw van een speelplek. Zo geeft dichte beplanting de mogelijkheid om hutten te bouwen, als verstopplek te dienen of als spannend terrein te dienen voor verschillende spellen. Wanneer er ook afwisselend gebruik gemaakt wordt van wintergroene en bladverliezende beplanting wordt dit effect versterkt. Bij open ruimtes is het overzicht en de sociale controle is beter mogelijk. Daarnaast geven open ruimtes ruimte voor diverse balsporten en pleinspelen.

Naast dat er in, bij of met de beplanting gespeeld kan worden kan door het toepassen van markante bomen en heestergroepen de beplanting ook dienen als herkennings- of afsprakenpunt. Tot slot kan beplanting zorgen voor de ruimtelijke opbouw van een terrein, het terrein afsluiten, bijvoorbeeld aan de kant van een drukke weg zodat kinderen niet plotseling de weg oprennen tijdens hun spel. Dit kan door het plaatsen van een haag of een dichte struikenlaag eventueel met doornige struiken om het effect te versterken. Wanneer er weinig ruimte is, kan een geschoren haag of een hekwerk met klimop uitkomst bieden. Het zorgt wel voor een groene ruimtelijke afscheiding, maar het neemt niet veel ruimte in beslag. Wanneer er wel veel ruimte beschikbaar is, is het mogelijk om een houtwal te plaatsen. Een houtwal is dan ook bedoeld voor het aantrekken van onder andere vogels en insecten, waardoor de natuurwaarde in een wijk of buurt verhoogd wordt.

8.2.2 Speelwaarde van planten

Wanneer er beplanting op een speelterrein staat, verwachten kinderen dat ze erin kunnen spelen en dat ze de planten actief kunnen betrekken in hun spel. De keuze van de beplanting is hierbij van groot belang. Zo kunnen bomen met een lage vertakking goed dienen als klimboom. Door het toepassen van hakhoutbeheer kan deze vorm bevorderd worden, een zorgvuldige soortkeuze is dus gewenst. Bessen en vruchten van bomen en struiken kunnen deel uitmaken van het spel en kunnen ze,

wanneer het herfst is, verzameld worden om er vervolgens poppetjes van te maken. Of in de lente en zomer gegeten worden.

Ook takken kunnen als spelaanleiding dienen. Ze kunnen worden gebruikt als zwaard of bij het maken van hutten. Wanneer er in de beplanting wordt gespeeld kan het nog weleens voorkomen dat de beplanting beschadigd raakt of dat er takken uit de bomen worden gebroken. Bomen en struiken die snel en goed groeien kunnen hier over het algemeen beter tegen.

Beplanting is zeer geschikt als verstopplek. Ook hoog gras biedt mogelijkheden voor sluipspellen, wanneer het gras weer kort gemaaid wordt kan er worden gevoetbald. Het mag dus duidelijk zijn dat beplanting op verschillende manieren aanleiding geeft tot spelen, op afbeelding 8.1 en 8.2 zijn voorbeelden weergegeven.



Afb. 8.1 Hutten bouwen



Afb. 8.2 Spelen met de gras

8.2.3 Natuurbeleving

Beplanting op speelplekken laat kinderen op een speelse manier kennis maken met de natuur, waardoor zij natuurervaring opdoen. Kinderen worden in contact gebracht met fenomenen als bladafval, bloei, groeien van bladeren, struiken en bomen en geuren en kleuren van de beplanting. Er zijn diverse kenmerken van beplanting die bij de soortkeuze interessant zijn of de natuurbeleving optimaliseren;

- Opvallende bloemen en/of bladeren
- Afwisseling van bladhoudende en bladverliezende planten
- Planten met eetbare vruchten
- Struiken en bomen die aantrekkelijk zijn voor vogels, vlinders en andere insecten
- Planten met een duidelijke geur en kleur

Wel moet er rekening mee worden gehouden met het feit dat natuur en groen door ieder afzonderlijk individu anders beleefd wordt. De woonomgeving, het gezin, vrienden, culturele achtergrond, persoonlijke interesses en de gemoedstoestand van een bepaald persoon zijn aspecten die invloed hebben op hoe men de natuur beleefd. Wanneer men met de beplanting op een speelterrein natuurbeleving wil creëren is het noodzakelijk te weten hoe bepaalde vormen van natuur beleefd worden. Omdat het per individu verschillend is, wordt alleen ingegaan op de verschillende manieren van natuurbeleving bij verschillende leeftijdsgroepen. Hier is namelijk wel een lijn in te ontdekken. (Bron; www.lne.be) In deze paragraaf wordt ingegaan op de natuurbeleving van kinderen en jongeren, zij zijn immers de gebruikers van de speelplekken. In de jaren '90 heeft professor Margadant een onderzoek gedaan naar de natuurbeelden bij kinderen en jongeren. Zijn bevindingen staan hieronder weergegeven. Er wordt onderscheid gemaakt in drie leeftijdscategorieën. (Uit tekst 'Levenschte natuur- en milieueducatie' van Margadant, bijdrage aan de cursus 'duurzaam leren voor natuur en milieu, 2003)

Kinderen van vier tot acht jaar

Kinderen tussen de vier en acht jaar zien de natuur vooral als gebruiksobject. Groene natuur is voor deze jonge kinderen doe-natuur. Zij bouwen er hutten, verzamelen vruchten, gaan er picknicken, klimmen in de bomen en verstoppen zich in de struiken. De natuur zorgt ervoor dat ze activiteiten gaan ondernemen in en met de natuur. Kleuters gebruiken de begrippen leven en dood op een eigen wijze: wat niet beweegt, is dood; wat wel beweegt, leeft.

Kinderen van acht tot en met twaalf jaar

Wanneer aan deze leeftijdsgroep gevraagd wordt wat zij onder natuur verstaan noemen zij; bomen, bos en planten. Het gaat wel om groene-natuur. Deze leeftijdscategorie maakt al duidelijk onderscheid

in groene en levende natuur in tegenstelling tot de jongere kinderen. Onder deze laatste groep vallen de dieren en insecten. Of de niet levende natuur ook tot natuur behoort is enige verwarring. Als iets (uit zichzelf) kan bewegen, of als iets veel levende planten en dieren bevat (bv. een vijver), wordt het als natuur gezien.

Jongeren van dertien tot en met achttien jaar

Deze groep onderscheid drie type natuurbeelden; een beperkt natuurbeeld, een uitgesproken romantisch natuurbeeld en een ruimer natuurbeeld. Een beperkt natuurbeeld is het meest voorkomende natuurbeeld. Dit is de levende, ongerepte, zichzelf regulerende natuur zonder invloed van mensen: bomen, bossen, groen, dieren, alles wat leeft. Binnen de grote groep jongeren met een beperkt natuurbeeld valt een kleinere groep met een uitgesproken romantisch natuurbeeld, dit wordt gekarakteriseerd door het benadrukken van het idyllische, het idealiseren van vroeger en het uifilteren van versturende aspecten. De groep met een ruimer natuurbeeld is klein, zij vinden dat ook water en bodem in voorwaardelijke zin tot natuur behoren, ook landbouw rekenen deze jongeren tot natuur.

8.2.4 Schermfunctie

Tot slot kan beplanting op diverse manieren op speelplekken een schermfunctie vervullen. Grote bomen en struiken met een dicht bladerdek bieden interessante schuilmogelijkheden bij slechte weersomstandigheden. Ook het deel wat bij de ruimtelijke opbouw, paragraaf 8.2.1, beschreven staat over de afsluiting van speelterreinen valt onder de schermfunctie van beplanting (afbeelding 8.3). Het houdt kinderen tegen om in hun spel de straat op te rennen. In mindere mate kan de beplanting ook dienen als geluids- en windscherm. Schermgroen voorkomt ook dat zowel omwonenden als spelende kinderen elkaar continue in de gaten kunnen houden. Naast dat beplanting omwonenden en spelende kinderen van elkaar afgeschermd kan beplanting ook onaantrekkelijke aspecten, zoals bijvoorbeeld afvalcontainers, uit het zicht onttrekken vanuit een speelplek.



Afb. 8.3 Afscheiding dmv een haag

Literatuurlijst

Boeken, rapporten en artikelen;

- Steunpunt jeugd, jeugdwerk en jeugdbeleid vzw. Beplanting op speelruimten. Brussel
- TNO (2008) Playground van de toekomst. Leiden
- Kees Both en Josine van den Bogaard (2008) Buitenspelen is ook bewegen! Verschenen in Pedagogiek in praktijk. Amsterdam
- Kees Both (2004) Ruimte voor de jeugd en voor de natuur, stichting springzaad
- Voedsel en Waren Autoriteit regio Zuidwest (2008) Spelen in de bossen.
- B.M. Visser, G.B.J. de Baaij en S. Brouwens (2008) Speelnatuur en veiligheid. Winterswijk
- WAS en reikwijdte notitie
- Paul Janssen, Kees Both en Josine van den Bogaard (2008) De boom in! Klimbomen in de stad
- WUR, GGD Rotterdam Rijnmond en De Speeldernis (2009) Speelnatuur in de stad, hoe maak je dat?
- Inicio (2002) Handboek voor de sociale veiligheid
- Stichting vrouwen bouwen en wonen (1987) Buiten gewoon veilig. Nijmegen: SSN.
- Wuertz, K. (1988) Sociale veiligheid ruimtelijke scheidslijnen, sociale contrasten, symbolische grenzen. Leiden.
- Sector SD en WCO (2004) Speelbeleidsplan 'Kiezen voor kwaliteit'. Deventer
- Gemeente Deventer (2007) Groenbeleidsplan 2007-2017; Groen van betekenis, Deventer
- Gemeente Deventer (2007) Bomenbeleidsplan 2007-2032, Deventer
- Gemeente Deventer (1994) APV
- Handboek veiligheid speelplekken
- A.E. van den Berg, R. Koenis, M.M.H.E. van den Berg (2007) Spelen in het groen, Wageningen

Websites;

www.lne.be
www.groenesleutel.be
www.minlnv.nl
www.vvj.be
www.speeldernis.nl
www.degroenestad.nl
www.springzaad.nl
www.speelbossen.nl
www.allesoverspelen.nl